

Heroïne

4
4201

Het plan van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam een experiment op te zetten waarin heroïne gereguleerd wordt verstrekt vestigt opnieuw de aandacht op het probleem van de verslaving aan hard drugs, of om in termen van de Wereldgezondheidsorganisatie te spreken: het probleem van de afhankelijkheid van hard drugs. Daarmee wordt één onderdeel van een zeer veelomvattend probleem: de verslaving aan psychotrope stoffen, onder de loep genomen. Van deze stoffen is alcohol de meest gebruikte, een gebruik dat zich uitstrekt van incidenteel sociaal drinken tot excessief drinken en alcoholisme. Van de Nederlandse bevolking kan 7% tot de gebruikers van de laatstgenoemde categorieën worden gerekend. Daarnaast worden talloze middelen gebruikt die door artsen worden voorgeschreven en die ook verslaving kunnen teweegbrengen, onder andere narcotische analgetica, methaqualon en benzidrine. Voorts worden er talloze al of niet verslavende slaapmiddelen voorgeschreven; naar schatting ongeveer 4% van de Nederlandse bevolking is chronisch gebruiker van slaapmiddelen. Klaarblijkelijk hebben veel mensen behoefte aan tijdelijke vergetelheid.

Afhankelijkheid van verslavende middelen heeft omvangrijke gevolgen. De chronische slikker van tranquillizers en slaapmiddelen lost met deze middelen maar zelden zijn problemen op, maar deze blijven meestal binnenskamers. Ook de alcoholist lost niets wezenlijk op, zijn problemen blijven niet altijd meer binnenshuis en de sociale gevolgen kunnen groot zijn. Aan het huidige gebruik van heroïne nu zijn dermate grote maatschappelijke gevolgen verbonden dat de overheid zich reeds gedurende een reeks van jaren met dit probleem heeft beziggehouden. Nu heeft de gemeente Amsterdam zich verstout tot het doen van onorthodoxe voorstellen.

Het doel van de gereguleerde verstrekking die B&W van Amsterdam voorstaan, is '... enerzijds de voorwaarden te scheppen die het voor gebruikers mogelijk maken een meer menswaardig bestaan voor zichzelf te creëren, anderzijds die maatregelen te nemen die de risico's die voor de samenleving voortvloeien uit druggebruik (onveiligheid, criminaliteit, onleefbaarheid) doen verminderen'¹. Men moet het meelevende van de burgerlijke overheid met die verslaafden die onder zeer miserabele omstandigheden leven ten

J. C. van Es
**Medische behandeling
of misdaadbestrijding?**

zeerste waarden en respecteren, maar het vermoeden is gewettigd dat vooral de leefbaarheid van buurten en de bestrijding van illegale handel en criminaliteit de doorslaggevende stimuli zijn geweest bij het opstellen van genoemde plannen. De gereguleerde verstrekking staat dan ook niet geïsoleerd. Die verstrekking is opgenomen in een scala van maatregelen, zoals het zoveel mogelijk aanhouden en vervolgen ter zake van drugsgebonden criminaliteit, het vinden van wettelijke mogelijkheden om illegale criminele buitenlanders blijvend te weren en een gericht regelmatig politietoezicht op concentraties van straat-handel.

Zonder op de voordelen en bezwaren van een vrije verstrekking van heroïne in te gaan, willen we deze opzet van een aantal kanttekeningen voorzien. In de eerste plaats wordt in deze opzet voorbijgegaan aan de vraag waarom mensen – in dit kader betreft dat dan vooral de junkies, niet degenen die heroïnegebruik redelijk onder controle blijken te houden – verslaafd raken aan heroïne. Globaal gesproken legt de psychische ellende van een uitzichtloos bestaan de grondslag voor een heroïneverslaving². Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat verslaafden in toenemende mate afkomstig zijn uit gedegriveerde milieus: etnische minderheden, werkloze jongeren. Eenmaal verslaafd, worden zij door de 'gewone' maatschappij afgewezen en vinden zij voor hun uitzichtloosheid vervolgens een uitweg in de verslaving: de tijd wordt gevuld met het verwerven van middelen en heroïne, het onderhouden van betrekkingen in de 'scene', het ontlopen van de politie, enz. Bovendien betekent het terechtkomen in een subcultuur die van de rest van de wereld is geïsoleerd, een subcultuur waarvan men vanaf dat moment afhankelijk is, dat men ergens terecht kan, dat er een kring is waarin men is opgenomen. De sociale en psychologische binding aan deze subcultuur blijkt zeer groot te zijn. Het voorgenomen beleid gaat aan de deprivatie van genoemde groepen en aan de werkloosheid voorbij. Er-

kend moet worden dat de oplossing daarvan voor een deel buiten het bereik van de gemeente ligt, maar toch zou in een geïntegreerd beleid hieraan aandacht moeten worden besteed.

In de tweede plaats dient een kanttekening te worden geplaatst bij de rol die aan artsen in deze opzet wordt toegekend. De motieven van de gemeente om artsen in te schakelen bij de verstrekking van heroïne zijn drieërlei. Om te beginnen is men van oordeel dat illegaal harddruggebruik een bedreiging vormt voor de volksgezondheid en dat daarom in eerste instantie een beroep dient te worden gedaan op hen die de volksgezondheid dienen. Dit is een belangwekkend motief. Het is echter de vraag of de overheid genegen zal zijn tot een dergelijke benadering van al die situaties die de volksgezondheid bedreigen. Men denke slechts aan het verschil in levenskansen in diverse Amsterdamse buurten: is de sociale ongelijkheid een zaak voor medici? Vervolgens is een motief van de gemeente dat artsen ervaring hebben opgedaan met hulpverlening aan heroïneverslaafden. Dat de gemeente die ervaring wil benutten ligt voor de hand. Een derde motief is dat op grond van internationale verdragen opiaten alleen op medische indicatie kunnen worden voorgeschreven. Dit laatste argument doet bevroeden dat een gemeente die tot een gereguleerde heroïneverstrekking wil overgaan dit slechts met behulp van de artsen kan realiseren: de overheid kan niet buiten de artsen. Als de zaken zo liggen dient de arts wereld zich goed te beraden op haar hulpbereidheid ter zake. Is hier primair sprake van meewerken aan het bestrijden van de criminaliteit of van – zij het palliatieve – behandeling van patiënten? Het is goed dat ook binnen de KNMG de oordeelsvorming hierover op gang is gekomen. De KNMG vormt zich thans een beeld van de situatie in gesprekken met verschillende artsen. Het is vurig te hopen dat hieruit spoedig een duidelijk standpunt resulteert waaraan de betrokken artsen houvast kunnen hebben.

1. Gemeente Amsterdam. Nota inzake de gereguleerde verstrekking van harddrugs. Stencil.

2. Leuw E. Een criminologische visie op deviant druggebruik. In: Goos GJM, Wal HJ van der. Druggebruik. Alphen aan den Rijn: Samson, 1981.